

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
 Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

Narod, koji se odreće ma i jedne
 stope krvi i znojem otaca svo-
 jih natopljen zemlje nije dostojan
 da se nazivlje narodom

INTERFAKULTETNI ZAVOD ZA INOZEMSKJE JUGOSLOVANE

Profesor za međunarodno javno pravo na ljubljanski univerzi dr. Ivan Tomšič je v nov.—dec. številki »Slovenskega pravnika« objavil daljšo razpravo v katerem predlaga ustanovitev »Interfakultetnega zavoda za inozemske Jugoslovane« v Ljubljani. Članek v celoti žal ne moremo tu ponatisniti. Pač pa opozarjamo nanj vse naše čitatelje, ki se zanimajo za te probleme, v naslednjem pa objavimo samo zadnje poglavje, ki vsebuje konkretne predloge prof. Tomšiča.

Najboljši pogoji za intenzivno znanstveno udejstvovanje na tem področju so za kraljevino Jugoslavijo podani v Ljubljani kot središču naroda, ki ima razmeroma največ rojakov izven državnih meja. Kot sem že poudaril, živi polovica vseh Slovencev v tujih državah v položaju izseljencev in narodnostne manjšine, a od vseh inozemskih Jugoslovancev skoraj polovico tvorijo Slovenci. Proučevanje bi temeljilo na dejstvih kakor tudi na izkustvih naših rojakov preko državnih meja. V Sloveniji se najbolj občuti potreba in narod se zaveda pomena in odgovornosti za tako prizadevanje. Skrb za izseljence je primeroma najbolj razvita v Sloveniji. Glede študija problemov manjšin je omeniti publicistično delo strokovnjakov na tem polju. Manjšinski inštitut v Ljubljani ima zasluge za zbiranje strokovne književnosti in statističnih podatkov. Treba pa je poudariti, da vse to delo ni bilo koordinirano in opravljeno smotno po načrtu.

Središče znanstvenega dela za Jugoslovane v tujini naj bi bila univerza v Ljubljani.

Na ljubljanski univerzi, in sicer na pravnih fakultetah se je pred kratkim ustanovil Zavod za međunarodno javno pravo. Zavod obsega odsek za manjšine in odsek za izseljence. S pomočjo predavanja in vaj se akademska mladina poučuje o manjšinskih in izseljenških problemih s pravnega vidika in se uči o samostojno znanstveno delo. V vrsto idejnih sredstev spada tudi zbiranje in spoznavanje strokovne književnosti. S primernimi materialnimi sredstvi bi bilo zagotovljeno uspešno delovanje teh dveh odsekov.

Ker pa je položaj Jugoslovancev v tujini potrebno obravnavati z vidika vseh ustreznih znanstvenih panog, se mi zdi najbolj primerno, da se na ljubljanski univerzi ustanovi v smislu čl. 221 obče univerzitetne uredbe z dne 11. decembra 1931. poseben interfakultetni zavod za inozemske Jugoslovane. Po predpisu tega člena se znanstveni zavodi »smejo osnovati za pordine vede ali obnem za več sorodnih ved ali za iste vede skupno za več fakultet, če se predavajo na več fakultetah in če spoznajo pristojne fakultete to za dobro.

Ta univerzitetni zavod naj bi bil organizacijska podlaga in središče za znanstveno proučevanje vseh življenjskih problemov inozemskih Slovencev, Hrvatov in Srbov z vidika onih znanstvenih panog, v katerih področja spada študij navedenih problemov. Akademski mladina bi imela možnost, da se pouči o navedenih problemih z raznih vidikov. Stremi naj se za tem, da bi se od vsakega absolventa univerze zahtevalo spoznavanje teh vprašanj in nalog.

Idejna sredstva naj bi bila: predavanja univerzitetnih predavateljev in vaj pod njihovim vodstvom; na univerzi organizirana predavanja strokovnjakov, ki niso univerzitetni predavatelji; zbiranje in spoznavanje strokovne književnosti in statističnih podatkov; bibliografija književnosti; arhiv datiranih in inozemskega tiska; zbirka zemljevidov; zbiranje drugega gradiva, ki je po membru na navedena vprašanja; izdavanje znanstvenih in drugih knjig o inozemskih Jugoslovancih v domačih in tujih jezikih. Delo naj bi se po načrtu, smotno in metotodno uspešno bi izostalo, ako bi bila zagotovljena potrebna materialna sredstva. Zaradi obsežnosti gradiva bi se študij spočetka omešil na Slovence v tujini.

Predlog profesorja Tomšiča pozdravljam in naša vroča želja je, da bi se njegov načrt, po možnosti celo na širši podlagi čimprej uresničil. Obnem pa izražamo tudi na do, da bo zgledu ljubljanske univerze sledila tudi zagreška in beogradska univerza.

KARTE ZA ŽIVEŽNE NAMIRNICE U ITALIJI

Službeno se javlja, da će se skorih dana uvesti u cijeloj Italiji karte za živežne namirnice. Ma da se ne pokazuje za to akutna potreba, ipak se to uvođi s razloga opreza. Za sada se još ne će pristupiti ograničenju davanja i prodaji živežnih namirnica. Karte će se vjerojatno početi uvadati od 1. veljače. Po njima će se moći kupovati i kava, koje je prodaja u Italiji do sada bila obustavljena.

KOROŠKI SLOVENCJI ZA SVOJE KULTURNE PRAVICE

Voditeljski tečaj in občni zbor osrednje slovenske organizacije v Celovcu

Glasi koroških Slovencev »Koroški Slovenec«, ki izhaja v Celovcu, je dne 3. januarja t. l. prineslo dolgo poročilo o obnem zboru Slovenske prosvetne zveze, v kateri so včlanjena vsa slovenska društva na Koroškem in o voditeljskem tečaju za krajevne vodje slovenske prosvete. Iz članka povzemamo najvažnejše odstavke.

Tih božični dan je bil, ko so se v prostorih Slovenske prosvetne zveze v Celovcu zbirali krajevni vodje kulturnega življenja slovenske narodne družine, da si osvojijo in potrdijo misli in smernice za svoje predstoječe, odgovornosti polno delo ter zadržanje in da času in prilikam primerno manifestirajo svojo zvestobo narodu, kateremu pripadajo po krvi in duši, in državi, katere zvesti državljani so. Odziv na vabilo k dnevu slovenske prosvete v Celovcu je bil navaden, moška in ženska mladina je zastopala prav vse kraje dežele, koder biva slovenska narodna družina si volasi narodni delavci se niso mogli načuditi številu in gorečnosti vrste mladih delavcev, osrednji odbor pa je smel z zadovoljenjem ugotavljati strnjnost in disciplinu zavednih koroških Slovencev. Se zunanji okvir zborovanja je bil primeren: na pročelju okinčane dvorane je v velikih crkah blestel župančičev verz: »Moj narod star je težkih tisoč let, moj narod moder je ko kralj Matjaž!«

Himna »Slovenec sem!«, podana po osrednjem pevskem zboru, je otvarjala veliki slovenski zbor, nakar je navzočim 200 udeležencev z odobravanjem pritrđilo brzojavnemu pozdravu, naslovljenem na g. notranjega ministra dr. Wilhelma Fricka, z naslednjim besedilom:

»Slovenska narodna družina na Koroškem pošilja povodom letnega obnega zbora Slovenske prosvetne zveze gospodu notranjemu ministru svoje udane pozdrave in jih družu s prošnjo, naj bi gospod minister zajamčil slovenski narodni skupini svoboščine kulturnega delovanja.«

Voditeljski tečaj je izpolnil dvoje predavanj, kratkih, nazornih, sledeći razgovor jih je dopolnil.

»Kulturni stiki med Nemci in južnimi Slovani« je bil naslov prvega. Predavatelj — urednik »Mladega Korotana« — je segel nazaj v pradedno zgodovino, ko so imela arijska plemena še svojo skupno domovino, in v številnih besednih primerih nakazal sličnosti izrazov pri Nemcih in južnih Slovanih.

»Kulturna zgodovina slovanskih ljudstev« je bil naslov drugega predavanja.

Krepka Adamičeva »Kaj ti je Mojca«, podana po tridesetčlanskem osrednjem pevskem zboru, je otvorila občni zbor. Podpredsednik g. Janko Ogris je nato ugotovil, da je od 35 v zvezi včlanjenih društev navzočih 33 članic, izrazil je veselje da dosega število zastopnikov nad 200 oseb, in podal zborov spored. Mladi, krepki Bilčovšćani so uvodni pesmi dodali par sočnih svojih pesmic, nakar je podpredsednik v jedrnatem in globokem govoru nanizal številno vzpodbud in opominov za novo delo v novem »Slovenskem kulturnem društvu«.

»Na živih stebrih je zgrajen kulturni dom koroških Slovencev. Poljanec, Krajger, Grafenauer, Brejc, Einspieler, Janežič, Majar Ziljski, Slomšek, Jarnik in še sto drugih slovenskih velikanov ga je gradilo. Da bi ne bilo le-teh, mi bi se ne shajali več na prosvetnih dnevi. Od teh mož smo si navzeli idealizma, s katerim smo preboleli nedavno dobo, ko se je ljudstvo že vpraševalo: ali smo še Slovenci? Prosvetna zveza, oprta na krajevne organizacije in njihove vodje, je zastavila vse svoje sile in danes stoji pred nami nova slovenska prosvetna organizacija z novimi pravili in novim ustrojem. Sicer kulturno društvo kot prostovoljna, od krajevnih prilik zavisna organizacija ne bo nikakor moglo od pomoči vsem nedostatkom našega kulturnega življenja, vendar bo njegovo delo dajalo vsemu narodu dovolj moralnih sil, da pod težo razmer ne bo omagal. Ob vsakih prilikah ima narod dolžnost, da z delom dokazuje svojo voljo do življenja. To voljo dokazuje najbolj primerno z neumornim in discipliniranim prosvetnim delom, ki je najhvaležnejši kos narodnega življenja. Državna oblast je nova društvena pravila potrdila. Nje potrdilo nam mora biti ukaz, da se v

pravilih predvidenih kulturnih svobošćin v polni meri poslužimo!

»Čuvajmo slovensko dostojanstvo« — je bil naslov drugega govora, podanega po prosvetnem tajniku. Naj nanizamo iz njega nekatere glavne misli:

»Pred 1300 leti je naš rod posedel to zemljo, koder se danes nahaja. S svojim delom, s svojo kulturnostjo ji je utisnil svoj pečat. Tudi zemlja je utisnila svoj značaj njegovi duševnosti in še njegovi postavi. Kulturno pravo koroških Slovencev je zasidrano v njihovi tisočletni zgodovini, ki je polna dokazov slovenske narodne volje od dobe ustoličevanja preko stoletja turških vpadov in zoreče kmečko-stanovske zavesti v dobo preporoda evropskih narodov in zavestne kulturne rasti slovenskega ljudstva. Svoje-mu narodnemu dostojanstvu je koroški Slovenec dolžan, da je čuvar prebogat kulturno-zgodovinske tradicije, kajti v njej je ukoreninjena njegova slovenska zavest.

Svojo državljansko zvestobo izvajamo koroški Slovenci iz narodne zvestobe. S solidnim gospodarstvom na kmetijah, z zdravimi, mnogoštevilnimi družinami, z dejavno pomoću revnim in ubožnim, z rednim plaćevanjem javnih bremen in letos še s stoodstotnim odzivom slovenskih fantov in moć k vojaškemu službovanju dokazujejo koroški Slovenci dan za dnem svojo državljansko zvestobo. Zato so lokalni oćitki politične nezanesljivosti koroških Slovencev docela neosnovani in brez vsake podlage. V najkrajši dobi bo Slovenska prosvetna zveza po vzorcu lanskega leta g. notranjemu ministru tolmaćila narodno-kulturni razvoj koroških Slovencev v drugem letu njihove politične pripadnosti k Veliki Nemćiji.

Vse svoje duhovne, duševne in gmotne sile hoće slovenska narodna skupina odslej v še većji meri posvetiti narodno-kulturni samopomoći. Previdnost, ki dodeljuje vsakemu narodu njegovo posebno nalogo, nas bo ohranjala in varovala, dokler bomo prinašali na žrtvenik svoje kulture svoj idealizem, svojo nesebičnost in svojo železno disciplino.

Iz podanih poslovnih poročil posnemamo nekatere podatke: Zvezin smoter naj ostane kulturno življenje in delovanje koroških Slovencev neokrnjeno in neovirano na zunaj, solidno in zdravo na znotraj, je bil vrhovno načelo vsega delovanja.

Po blagajnišćkem poročilu je povzel kratko besedo med šolskim letom službeno odsotni predsednik S. P. Z. g. dr. Joško Tischler.

Po zaključnih podpredsednikovih besedah je vstala vsa dvorana in v moćnom zboru je večnolepa »Nma v čiez jizaro« izzvenela v glasno zaprisego novega, svetega idealizma.

U TIRANI SE GRADI JAKA RADIOSTANICA

Državni podtajnik za Albaniju potpisao je s predsjednikom talijanskog radio-društva EIAR ugovor o ustrojstvu albanskog radio-društva. Ugovor predviđa izgradnju jedne velike i jake radiostanice u Tirani. U Tiranu je stigao generalni ravnatelj EIAR-a zajedno s mnogim tehničarima, koji će proučiti sve što je potrebno za organizaciju jedne takove stanice, kako bi radovi mogli što prije započeti. U međuvremenu će biti postavljena jedna stanica srednje jakosti, koja će upotpuniti sadašnju stanicu, koja radi na kratkom valu.

IZGORIO MLIN U ROĆU

Roć — Tvrćka L. Pavletić u Roću imala je ovih dana velik požar. Zapalio se sjenik i suša uz mlin, a vatra je zahvatila i sam mlin. Ukućani su se uzalud trudili, da pogase vatru, no kad su vidjeli da je to nemoguće skoćili su da spase barem robu i blago, jer je jaki vjetar koji je duvao prijetio, da će zapaliti i sav mlin. Suša i sjenik su izgorili, oštećen je i mlin, ali su strojevi ostali neoštećeni. Šteta iznosi oko 30.000 lira.

TJEDAN MEĐUNARODNE POLITIKE*

DVA DOGODJAJA

dominiraju ovih dana u međunarodnom politićkom životu: promjena u britanskoj vladi i put maćarskoga ministra vanjskih poslova u Veneciju, gdje se sastao s talijanskim ministrom vanjskih poslova. I jedan i drugi događaj izazvali su veliku pozornost u evropskoj javnosti.

Promjena vlade u Engleskoj izazvala je čak i senzaciju. Doista, promjena do koje je došlo, nastupila je sasvim iznenadno. Nitko izvan Engleske nije sigurno oćekivao u sadanjem momentu ovu promjenu o kojoj u ostalom sve dok nije izbila u javnost nije nitko ništa znao ni u samoj Engleskoj, pa čak ni u samoj vladi — osim dakako ministra pretsjednika Chamberlaina i njegovog najintimnijega suradnika u vladi, Sira Johna Simona.

Senzacija se sastojala ne samo u tome, što nitko nije oćekivao takvu promjenu u britanskom ratnom kabinetu u času kad je sloga i jednostunost i te kako potrebna, već i s obzirom na lićnost koja je tom promjenom pogodjena.

Dosadnji ministar rata Hore-Belisha je po općem mišljenju lićnost velikih sposobnosti, ćovjek koji je na ćelu svoga ministarstva s uspjehom proveo u najkritićnije vrijeme veoma zamaćne reforme. Zbog toga je nastalo pitanje zašto je maknut Hore-Belisha?

U tom pogledu ima nekoliko verzija, ispravnost kojih je veoma teško kontrolirati. Jedno je ćini se jasno, da Hore-Belisha nije ispaao kao ministar rata ni zbog kakvih drugih razlika u vladi, već zbog osobnih diferencijacija izmedju njega kao ministra rata i vrhovnoga vojnoga vodstva, a to se daće zaključiti i po tome, što mu je Chamberlain nudio drugo ministarstvo.

Da je moralo izmedju njega i vojnoga zapovjedništva doći do spora govori nekoliko okolnosti. U prvom redu podjeljivanje visokih odgovornih funkcija mladjim ćasnicima, ćime je prekršio tradiciju i povrijedio mnoge, koji su samo na temelju godina službe oćekivali promaknuće. Osim toga Hore-Belisha je »demokratizirao« vojsku, povisio plaće vojnicima, pribavio im olakšice u socijalnom pogledu, proveo modernizaciju vojske, pa je taj novi duh bio onaj fak-

* U ovoj ćemo rubrici nastojati od sada donositi redoviti pregled međunarodnih događaja. Ćinimo to kako bismo onim našim ćitateljima koji nemaju prilike pratiti dnevnu štampu, omogućili da se upoznaju s najvažnijim međunarodnim događajima, koji ih mogu zanimati i posredno i neposredno. No drćimo, da će i oni koji svakodnevno prate razvoj politićkih događaja u svijetu pozdraviti ovu novost u našem listu, jer ćemo se truditi da donosimo kratki pregled doista najkrupnijih i najzamaćnijih događaja. U mnoćstvu vijesti, koje se sukcesivno izmjenju u toku jednoga tjedna mogu takvi događaji ćesto izbjeći dovoljno pažnji i pravilnoj ocjeni ćitatelja, koji je osim toga u opasnosti da se teže snaćje u moru protuslovnih i tendencioznih vijesti o jednom te istom događaju. Naša je jedina želja da našim ćitateljima prućimo u okviru mogućnosti što toćniju i pravilniju informaciju.

Kronika međunarodnih događaja nije sigurno nezanimljiva. U svijetu se unatrag nekoliko godina događaju takve zamaćne promjene da nam se ćini izlićšim istaći potrebu da i naš list donosi kratki pregled najaktuelnijih politićkih događaja, koji — a to je najvažnije — nisu samo interesantni kao kronika, već su i te kako važni s koga god stanovišta promatrati razvoji sadanjih prilika u svijetu, a napose u Evropi, i bez obzira gdje se nalazi pozornica na kojoj se odigravaju.

S toga gledišta valja prosuđivati sve ono što se ćo nas zbiva u svijetu bez obzira da li nas se tiće indirektno ili direktno. Tiće nas se u svakom slućaju! (Ur.)

tor koji ga je doveo u sukob s vrhovnim vojnim zapovjedništvom, a ne — kako neki misle — predrasude o njegovom židovskom podrijetlu, budući da antisemitizam nije u Engleskoj ni u njenim vodećim slojevima uhvatio nikakva korijena.

To je dakle bio glavni razlog, prema pisanju švicarskih listova, koji su redovito dobro informirani, a povod su zato dale diferencije o tempu i metodama povećanja i daljnje izgradnje vojske.

Njegov nasljednik je dosadnji ministar trgovine Oliver Stanley, čije su imenovanje u Njemačkoj dočekali prilično nepovoljno. »Svi su Stanleyji bili oduvijek neprijatelji Njemačke«, pisala je njemačka štampa. »Angriff« je uvjeren, da promjena u vodstvu engleskoga ministarstva rata neće ni najmanje izmijeniti engleske ciljeve. »Belisha ili Stanley, — to je jedno te isto«, zaključuje list.

Važno je napomenuti, da je i s engleske strane naglašeno, da se ovom promjenom ništa ne mijenja u pogledu engleske ratne politike, jer je Engleska odlučna da ubrza tempo ratnih mjera, pa se s time u vezi sprema čitav niz novih odlučnih mjera (rekviriranje trgovačkih brodova u ratne svrhe, pojačanje britanske brodogradnje, zaštitne mjere u pogledu uvoza, ograničenja u pogledu hrane, zaposlivanje žena u industriji i t. d.).

Sastanak grofa Ciana i grofa Csakyja nije imao u sebi ništa senzacionalna, ali je evropska politička javnost jednodušna u tome, da je sastanak u Veneciji bio veoma važan, napose u vezi s održanjem mira u Podunavlju i na Balkanu.

Poluslužbeni »Pester Lloyd« je u jednom inspiriranom članku u oči sastanka pisao, da ne valja iz Venecije očekivati nikakvih senzacija, već da se radi samo o ispitivanju evropskoga položaja. Ipak ističe, da se danas ne može nikakav specijalni problem dotaknuti, a da se zbog logičke povezanosti ne dotakne i svijlu drugih važnih problema.

Kao što je ovo pisanje općenitoga karaktera tako je i komunikey, koji je objavljen poslije sastanka, bio stiliziran u općim formulama, što je, uostalom, uobičajeno u diplomatskim izvještajima namijenjenima javnosti. U njemu se također kaže, da su na sastanku u Veneciji izmijenjene misli o općem položaju u Evropi, te da su oba ministra sa zadovoljstvom ustanovila da je baza na kojoj se temelji prijateljstvo i prisna suradnja obih država čvrsta i sigurna i da obje vlade imaju potpuno jednaka gledišta na sve probleme.

Iz pisanja talijanskih a i stranih listova vidi se, da je na ovom prvom sastanku između odgovornih talijanskih i mađarskih državnika nakon izbijanja rata u Evropi tretirano pitanje eventualnoga prodiranja sovjetske Rusije u Podunavlje odnosno na Balkan te odnosi Mađarske sa susjednim državama, u prvom redu s Rumunjskom. Poznato je stanovište Italije u pogledu boljševičke Rusije, a poznato je i to, da su mađarske revizionističke aspiracije glavna zapreka rumunjsko-mađarskom zbliznjenju, koje se nužno nameće i jednoj i drugoj državi, a pozdravila bi ga i Italija, kao jedina evropska velevalast koja nije zaraćena i ima prema tome najveće mogućnosti utjecaja na Balkanu, a smatra sebe prvenstvenim interesom na Balkanu. S time u vezi vrijedno je zabilježiti da je prema nekim vijestima grof Ciano sugerirao Mađarima da puste odnosno odustanu za sada od revizionističkih zahtjeva prema Rumunjskoj. Interesantno je na kraju istaknuti, da se odmah po sastanku u Veneciji govorilo o posjetu rumunjskoga ministra vanjskih poslova Gafencua Italiji. Ta okolnost kao i povratak grofa Csakyja iz Venecije u Budimpeštu, što prije nije bilo predviđeno, nego je povratak imao uslijediti tek nakon odmora od nekoliko dana u San Remu. govore za to, da se u podunavskom sektoru odnosno sjevernom Balkanu može očekivati živa diplomatska aktivnost kao uvod u daljnji razvoj događaja.

ISTARSKI VODOVOD

Jedan od gorućih problema cijele Istre bio je oduvijek problem zdrave i pitke vode. Čitavi krajevi bezbroj sela pa i gradića upućeni su jedino na vodu kišnicu iz bunara. Zato se i blagostanje odnosno siromaštvo pojedinih kuća i seljačkih gospodarstva procjenjuje u mnogo slučajeva baš po tome ima li kuća zdravu i veliku »šternu« ili je prinuđena da ide po vodu na pučeve, i lokve. Voda za blago, koje se u glavnom mora napajati iz lokava, koje ljeti presuše nije zdrava. Voda stajačica, puna mulja i blata, te kojekakvih trava, koje se na njoj skupljaju ne može biti zdrava ni za blago, a kamo li za ljude, koji se u nestašici druge vode moraju također služiti na lokvama za svoje potrebe. Moramo priznati, da se je u posljednje vrijeme i tome problemu posvetila izvjesna pažnja, no sve što je učinjeno još je uvijek daleko premalo, a da bi se moglo reći, da je pitanje opskrbe istarskih sela vodom, riješeno. Sagradjen je vodovod, koji spaja Pazin, preko Karojbe, Motovuna i Višnjana s Porečom, no to je tek jedna žila, od koje imaju koristi samo neki gradići srednje Istre i neka sela, uz njih. Ogroman dio Istre južno i sjeverno od te žile još se uvijek služi vodom kišnicom. U Istri rijeka i potocića tako rekuć ni nema. Kad kiša padne, ogromni mlazovi vode znadu se razliti po

nekim dolinama i dragama, no to traje tek par dana. Za kratko zemlja vodu upije, jer je struktura tla takova, i već nakon nekoliko dana vode više nema. Ostaju tek mutne i blatne lokve na pojedinim mjestima, u kojima se voda sačuva po par mjeseci, da naročito ljeti, kad je najpotrebnija, lokve presuše. A onda ljudi treba da idu daleko, često i po dvadesetak kilometara, s kolima i bačvama po vodu, koju onda čuvaju oko u glavi, sami se često odričući svake kapi, kako im barem blago ne bi stradalo. I to se ponavlja skoro svakog ljeta.

Tu bi trebalo zahvatiti energičnije i jače, pa makar to bilo i na uštrb drugih javnih radova, cestogradnja i drugog. Jer zdrava pitka voda svakako je najvitalnije i najpreče pitanje i narodnog zdravlja i ekonomskog blagostanja čitavih krajeva. Gradovi su uglavnom opskrbljeni vodom, kako tako. Selo na žalost još nije, no izgleda da se ipak i na tom nešto radi. To će zahtijevati goleme novčane investicije, trebat će sagraditi ogromne rezervoare, jer pravih rijeka i izvora, kako rekossmo, nema. Tlo je takovo, da voda ubrzo ponire. Svi pokusi i sva istraživanja, da se eventualno nadju podzemni izvori živih voda u krajevima, koji naročito pate od suše, ostala su bez rezultata.

VELIK MRAZ NA PRIMORSKEM

SOČA JE ZAMRZNILA.

Gorica, januarja 1940. — Zima, ki je hudo pritisnula po vsej Evropi, seveda ni prizanesla tudi topli Primorski. Vso Italijo je zajel val mraza, ki je bil posebno hud v odprti padski nižini v Severni Italiji. Povsod tod je padlo živo srebro znatno pod ničlo. Sneg je padel tudi daleč v južno Italijo in so tako imeli Rimljani priliko se smučati po rimskih ulicah in Napolitanci so uživali v pogledih na zasneženi Vezuv. Takega mraza že dolgo ni bilo in ga ne pomnijo niti stari ljudje. V naših krajih pa je bila podobna zima pred dobrih desetimi leti t. j. 1. 1929. v februarju. Zdi se, da bo sedaj nekaj podobnega. Na Krasu je divjala te dni silna burja, ki je napravila mraz še neznosnejši. Pihala je s hitrostjo 100 km na uro in je seveda napravila kup večjih in majših nesreč. — Temperatura je padla v tržaškem mestu

na 9 pod ničlo, kar že dolgo ni bilo (L. 1929. je temperatura padla celo na 18 pod ničlo!). Na Goriškem je bilo nekaj manj mraza in so zabeležili le 8 stopinj pod ničlo. Seveda pa je mraz v krajih proti jugoslovanski meji in v Gorah primerno večji. Da je res velik mraz dokazuje zaledenela Soča na nekaterih krajih v njenem gornjem toku, kar se je zgodilo samo le v že omenjenem zelo mrzlem letu 1929. Pri industrijskem mestu Tržiču pa so ob izliva Soče zamrznili jezera in močvirja. Tudi snega je po vsej Primorski razen v Trstu in nekaterih krajih v Istri. Taka nepredvidevana zima pa je prinesla ne samo kup nesreč temveč večji in manjši zastoj v prometnih žilah. Slabo bo to tudi za vse prebivalstvo, ker bo tu pa tam nastopila influenza, posebno ko bo mraz malo ponehal in nastopilo južnejše in vlažnejše vreme.

NIZ NESREČA

Baderna — U selu Katunu dogodila se teška nesreča. U zabačenju kućici seljaka Žužica nastradalo je šestmesečni sinčič njegov Albin. Njega je majka, kad je otišla nešto po poslu u selo ostavila u zipci koja zapravo nije bila ništa drugo nego drveni sanduk. Bojeći se da bi djetetu moglo biti hladno majka je dijete dobro pokrila i umotala i privukla zipku sasvim blizu ognjištu. To je medjutim bilo fatalno, jer je jedna iskra s ognjišta vrenula na zipku, krpe su se upalile i dijete je skoro sasvim

izgorjelo. Kad se je majka vratila na svoj je užas opazila da je dijete mrtvo.

Kringa — Devetnaestogodišnji Šime Bugarin iz Kringe išao je u nedjelju na obvezatnu tjelovježbu (predvojničku vježbu — istrucione premilitare) a da ne mora pješice sjeo je na bicikl. Kad je došao u blizinu sela Moferdini opazio je gdje mu ide ususret teretni auto električnog društva. Htio se je ugnuti, ali prekasno. Auto ga je zahvatio i pregazio. U teškom stanju prevezen je u bolnicu, ali je već nakon par sati umro.

NAREDBA O SABIRANJU ŽIVOTINJSKE MASTI I LOJA

Pula — Puljska prefektura upravila je na sve općine u Istri ovu okružnicu: Generalni komesarijat za ratnu fabričakuju upozoruje na činjenicu, da je sakupljeno ove godine u ovoj pokrajini veoma malo masti. Predmnijeva se da bi ta količina mogla biti daleko veća, kad bi se uvela veća kontrola. Potrebno je stoga, da se predaja suvišne masti vrši odmah nakon klanja i u prisutnosti veterinaru. I otpaci masti, s vimenima i drugih dijelova životinjskog tijela, potpadaju pod tu naredbu, jer se i iz njih može vaditi glicerini. Da bi se postigla svrha, koju se je donošenjem naredbe imalo pred očima potrebno je da općinski veterinari se brinu strogo za održavanje propisa. Oni imaju da točno ispunjavaju podatke o broju životinja, koje se je zaklalo i od kojih je oduzeta mast, njihova vrst i srednja težina žive vage. Brinuti se imaju da odnosni dio masti bude što hitnije upućen u sabiralište masti. Uz to treba da se naznači, da li su odnosne životinje importirane ili su domaće.

PREBARVANE LADJE

Trst, januarja 1940. — Nekaj nemških ladiji, ki jih je zatekla sedanja vojna v tržaškem pristanišču, so njih lastniki nekaj časa ponujali jugoslovanskim paroplovnim družbam. Ker pa ni bilo interesentov, so jih najbrž prodali tržaškim družbam. To bi se dalo sklepiti iz tega, ker so sedaj te ladje prebarvali in na njih izobesili italijanske zastave.

11 mrtvih je povzročil plaz v Čedadu

Gorica, januarja 1940. — V Čedadu se je prve dni tega leta zgodila strašna nesreča. Velik zemeljski plaz je v mestu zasul tri hiše. V bližini znamenitega »Hudičevega mostu« na desnem bregu Nadiže se je utrgalo 1200 ton zemlje in kamena, ki se je z velikim truščem navalilo na spodaj stoječe hiše. To se je zgodilo ob 4.30 zjutraj 4. t. m. Porušene so tri hiše in nesreča je zahtevala 11 mrtvih. Žrtev bi bilo še več, če ne bi bila tretja hiša prazna. Lastnik se je hotel v kratkem naseliti v njo, kar pa se je na srečo zavleklo.

Smrt pod avtomobilom

Trst, januarja 1940. — Katarina Pugac iz Dekanov se je pripeljala v mesto na kolesu. Pred karabinersko kasarno ji je prišel nasproti težak tovorni avto. V hipu se kolesarka mu ni mogla izogniti, ker se je to zgodilo tako naglo in je zaradi tega zgubila ravnotežje ter padla s bicikla ravno pod teška kolesa tovornega avtomobila. Šofer je nesrečo opazil in takoj ustavil, toda bilo je že prekasno. Katarina Pugac je ležala mrtva pod zadnjimi kolesi. Na kraj nesreče so takoj prišle oblasti, ki so zapisale vse podatke o nesreči.

ZALIHE UGLJENA U RAŠKOM RUDOKOPU

Pula — Inžinir Herzog od talijanskog ugljenokopnog društva iz Trsta objavio je interesantnu statistiku zalih ugljena u Italiji. On računa da u raškom ugljenokopu ima još oko 140 milijuna tona prvorazrednog ugljena.

DROBIŽ

— Pueblo, Colo. USA. — Nagle smrti je umrl pri svojem delu Peter Miklavec, star 45 let in rojen na Grahovem brdu pri Sezani. Tu zapuša sina in hčer ter ženo, ki se nahaja v tukajšnji umobolnici.

— Cleveland, USA. — V bolnišnici je umrl Frank Obljubek, star 45 let, doma s Primorskega. V Ameriki je bil okrog 20 let in v starem kraju zapuša družino.

Cleveland. — Dne 29. novembra pret. l. je umrl za pljučnico Anton Pregel, star 56 let in doma z Malega polja pri Colu nad Vipavo. V Ameriki je bival 31 let in tu ne zapuša sorodnikov.

— Cleveland. — Dne 25. novembra pret. l. se je vozeč v avtu ubil pri Canonsburgu, Pa., Frank Terbižan, bivši trgovec, star 57 let in doma iz Planine pri Vipavi. V Ameriki je bival 32 let in tu zapuša ženo in dve omoženi hčeri, v West Virginiji pa brata in sestru. — Istega dne je v bolnišnici umrla Mary Česnik, stara 49 let in doma iz Polčja pri St. Petru na Notranjskem. Tu je bivala 15 let in zapuša moža, dva otroka in brata, v Braziliji pa brata in sestru.

— Richtfield, N. Y. USA. — Dne 25. novembra je umrl po dolgi mučni bolezni Andrej Klun, star 64 let. Umrl je ravno na 32-letnico poroke. Po rodu je bil iz vasi Bač pri Il. Bistrici. Zapuša ženo in dva otroka.

— Buenos Aires, Argentina. — Pred mesecem dni sta se poročila Valentin Kralj iz Celja nad Kanalom in Alojzija Jerončič iz Lovišč.

— Trst. — 52-letna Antonija Molečičar iz Sv. M. Magdalene Spodnje se je pri kuhanju perila hudo oparila. Zaradi tega bo morala 5 tednov ostati v bolnišnici.

— Sv. Lucija. — Pred goriškim sodiščem je bil obsojen na 2 leti zopora 27-letni Josip Makuc iz Prapetna, ker je v prepiru udaril Andreja Ozebka iz Šentviške gore s steklenico po glavi in ga tako spravil za 80 dni v bolniško posteljo.

— Gorica. — 58-letna Alojzija Markič je bila kaznovana na 2 leti, 3 mesece zopora in 2.300 lir den. kazni zaradi raznih tatvin.

— Ankovo. — Tovarna cementa v Saloni je zopet povečala obrat. Te dni so si tovarno ogledale civilne oblasti iz Gorice.

— Cerkno. — Na mesto odstopivšega občinskega komisarja dr. A. Grilla je bil postavljen začasni obč. upravitelj A. de Podesta, lesni trgovec, ki je bil že nekoč cerkniški župan.

— Gorica. — V Trstu je umrl na operaciji stavbenik Ed. Martirol, star 59 let. Pokojni je bil znan po vsej deželi, saj je po vojni sezidal nešteto hiš, že prej pa je bil zaposlen pri delih bohinskega tunela. V Solkanu je imel stavbeno podjetje. Zgradil je tudi novo svetišče na Sv. gori. Naši ljudje ga bodo ohranili v dobrem spominu.

— Turjak. — Zgorelo je gospodarsko poslopje Viktorija Fonde. Škodo cenijo na 150.000 lir.

— Trst. — Na ulici so našli zmznjenega 48-letnega Andreja Ferluga s Trstenika. Trdi se, da je Ferluga ponoči padel ter se onesvestil in ker ga ni nihče opazil in mu pomagal je revež na mestu zmznil. — Za kapjo je umrl na svojem stanovanju 65-letni Evgen Štefanovič.

— Trst. — Ko se je 17-letni Egon Štolfa iz Čedasa zjutraj zbudil, je na žalost opazil, da mu je ponoči zmznula noga. V težkem stanju so ga pripeljali v bolnišnico.

— Trst. — Umrl so: Komac Marija 97 let, Mladovan Josip 69, Čok Ivan 67, Pahor por. Čevijol Alojzija 77, Presetnik Marija 53, Kukanja Josip 77, Sekulić por. Princić Ivana 73, Kale Josip 61, Miloh Marcel 29, Gombač vd. Bertok Marija 87, Sancin Anton 58, Dulčić vd. Kovarič Marija 66, Živec Vincenc 77, Sulčić Blaž 79, Škerl Franc 51, Vidmar Anton 83, Tavčar vd. Miklavec Roza 71, Bezljaj vd. Jež Uršula 88, Švara Srečko 61, Vončić Karl 68, Bras Ivan 73, Rebec por. Šircelj Franciska 52, Štoka por. Jadnik Viktorija 44, Adam Anton 91, Vitez por. Muha Josipina 68, Dolgan Josipina 55, Ferfolja Josip 64, Pangos por. Švara Leopolda 59, Breclj Leopolda 45.

— Cornwall, Pa. (USA) Pretekli mesec je tu umrla za rakom Jennie Petelin, doma iz Hrušice pri Novem gradu v Istri. Tu zapuša moža in odrasle hčere.

Novi italijanski minister za devize je izdal odlok, po katerem bo od 1. decembra dalje garantiran kurs prostih deviz. Kurs bo jamčil in vzdrževal klirinški urad, ki ima nalogo, z ozirom na kretanje kurzov deviz na svetovnih borzah, odrediti iste za Italijo. To velja za dolar, nizozemski in belgijski forint, švedsko krono, angl. funt in francoski frank.

MANJINSKI PROBLEMI

URADNI PODATKI O OPCJI NEMCEV V ITALIJI ZA NEMČIJO

Rim, 4. januara. — Na zadnji dan leta 1939 je pretekao rok Nemcem v Južnom Tirolu (Gornjem Poadižju), v sosednji Tridentini i Bellunski pokrajini ter v Karnalski dolini (v Videmski pokrajini), ki so italijanski državljani, da se v smislu dogovora med Nemčijo in Italijom od 21. oktobra 1939 izjavijo ali za ohranitev italijanskog državljanstva in za odpušćenje od nemške narodnosti ali za ohranitev svoje narodnosti in obvezno izselitve v Nemčijo.

Po uradnih podatkih, ki jih je te dni objavila italijanska oblast, je glasovalo za izselitve v Nemčijo 185.365 oseb (med te niso všteti nemški državljani, kateri su morali že do konca leta zapustiti Italiju) in sicer iz Bozenske pokrajine 166.488 oseb, iz Tridentinske, Bellunske i Videm-

ske pokrajine 16.562 in iz ostalih pokrajina Italije še 2.305 oseb, ki su bili rojeni v prej omenjenih pokrajinah.

V Južnom Tirolu je bilo to glasovanje pravi plebiscit za Nemčijo. Kajti leta 1921 (zadnje leto, ko je Italija beležila tuda običajni jezik) je po uradnom šetju bilo 195.650 oseb, z nemškim običajnim jezikom. K tem moramo prišteti tuda većino tujcev. Teh je bilo v Južnom Tirolu 25.415. Toda ti tui državljani (prej avstrijski, sedaj nemški) su morali zapustiti Italiju že pred 31. decembrom. Od Nemcev italijanski državljani na Južnom Tirolskom pa je ogromna većina glasovala za Nemčijo, kajti k onim 166.650 iz Bozenske pokrajine moramo prišteti še Nemce iz Tridentinske pokrajine i one, ki bivaju v starih pokrajinah Italije i su glasovali za Nemčijo.

NARODNE MANJINE U RUMUNJSKOJ IZJAVLJUJU SVOJU LOJALNOST RUMUNJSKOJ

Javlja ju iz Bukurešta: Na Bogojavljenje pozdravili su kralja Carola govornici i predstavnici narodnih manjina u Besarabiji.

Predstavnik njemačke manjine rekao je medju ostalim: »Puni odanosti pozdravljamo Nj. Vel. Kralja u ovoj zemlji, koja je oduvijek bila Rumunjska. Njemačka manjina izražava svoju najdublju zahvalnost za savršeno razumljivanje, što ga je Vaše Veličanstvo pokazalo za naše potrebe. Hoćemo odlučno i pouzdano ispunjavati svoje dužnosti prema rumunjskoj državi i to u svakom slučaju i u svim okolnostima«.

Predstavnik ukrajinske manjine izrazio je vladaru medju ostalim zavjerenost svojih sunarodnjaka na agrarnoj

reformi, ističući da je ta reforma u Besarabiji izvršena u duhu savršene socijalne pravde, te pri njenom sprovođenju nije učinjena nikakova razlika izmedju seljaka-Moldavaca i Maorusa. Rekao je da Rumunjska poštuje jezik i vjeru maloruske manjine. Ova manjina je čvrsto odlučila ispuniti dužnost prema prijestolju i zemlji, ako bi buknuo čas da Rumunjska mora braniti svoju nezavisnost i cjelokupnost.

Predstavnik velikoruske manjine rekao je, da su njegovi sunarodnjaci zadovoljni što žive u sastavu državne rumunjske zajednice. Duboko su odani svemu što je rumunjsko i spremni da potpuno izvrše svoju dužnost, ako bi došao čas, da valja braniti granicu zemlje.

MANJINSKO GIBANJE U JUGOSLAVIJI

»KULTURBUND« ZABRANJUJE SVOJIM ORGANIZACIJAMA SVAKO STRANAČKO-POLITIČKO MIJEŠANJE

»Slavonischer Volksbote« donosi ovaj tekst okružnice župnoga vodstva upućene svim mjesnim grupama hrvatske župe:

»Posljednje doba izvijestilo je nekoliko mjesnih grupa, da mjesni funkcionari različitih političkih stranaka državnog naroda pristupaju vodstvu mjesnih grupa sa zahtjevom za suradnju i učestvovanje mjesne grupe u izrazito političkim priredbama, skupštinama, op-hodima i t. d. Mjesne grupe zatražile su stoga upute kakovo bi držanje zauzele u tim slučajevima. U nekim slučajevima obećano je, što više, mjesnim grupama, da će, odazovu li se spomenutim zahtjevima uživati različite olakšice, moći nesmetano da djeluju i slično. U protivnom slučaju stavljeno im je u izgled, da će djelatnost biti otežavana, da će biti prijavljeni i t. d. S time u vezi se naročito upozorava na to, da je prema čl. 4. odobrenih saveznih pravila isključena svaka politička djelatnost u okviru Kulturbunda i prema tome zabranjena. Sa-

mo ako se najstrožije držimo pravila, možemo računati s nesmetanom djelatnošću Kulturbunda i u slučajevima da nas tko smeta ili nam pravi poteškoće, tražiti svoje pravo. Olakšice koje bi postigli odstupanjem od pravila protuzakonite su i prema tome bezvrijedne, a većinom i veoma kratkotrajne. Iz njih proizlaze sigurno daljnje poteškoće protiv kojih ne može ništa poduzeti. Da djelatnost mjesnih grupa Kulturbunda ne bude ugrožena, te da bi se u svako vrijeme mogli s pravom poduzeti koraci protiv svakog smetanja rada mjerodavnim funkcionarima, t. j. pročelniku mjesne grupe, njegovom zamjeniku, tajniku, blagajniku, nadzorniku doma i omladinskom vodji zabranjuje se svaka stranačko-politička djelatnost i izvan doma dotične mjesne grupe. Osim toga im se preporuča, da u nijednoj političkoj stranci ili političkom društvu ne budu učlanjeni da prema stranačko-političkim pitanjima ne zauzimaju nikakovo stanovište i idu s puta svakoj raspravi o tim pitanjima«.

KULTURNI DOGOVOR MED BOLGARIJO I ITALIJO

Italijanski uradni list od 28. decembra 1939 je objavio besedilo kulturnega sporazuma, ki je bil sklenjen 5. junija 1939. med Italijo in Bolgarijo, a ki je bil odobren s strani Italije s kraljevim dekretom od 5. oktobra istega leta.

Dogovor ima namen, da pospeši znanstvene, literarne in umetnostne odnose med obema državama ter da zajamči jačše širenje bolgarske kulture v Italiji in italijanske kulture v Bolgariji. Kakor je naravno pri vsakem takem dvostranskem dogovoru med dvema neenakim partnerjima, ima pač jačša sklepajoča stranka tudi v tem primeru večji uspeh. To izhaja tudi evidentno iz samega dogovora.

Dogovor vsebuje pet točk. Po prvi točki je zajamčen obstoj dosedanjih italijanskih šol na Bolgarskem in se določajo pogoji za ustanovitev novih šol. Absolventje teh italijanskih šol imajo za nadaljevanje studijev v Italiji iste pravice kakor absolventje ustrežajočih šol v sami Italiji. Imajo pa tudi enake pravice kakor absolventje bolgarskih šol, če položijo potrebne izpite pred komisijo, ki jo imenujeta italijanska poslaništvo in bolgarsko prosvetno ministrstvo.

Učni načrt na italijanskih šolah bo po sistemu, ki velja za javne šole v Italiji, vendar mora upoštevati tudi bolgarske šolske zakone, zlasti glede bolgarskih nacionalnih predmetov. Pouk se vrši lahko v bolgarsčini ali v kakem drugem jeziku. Bolgarski jezik ter zemljepis in zgodovina Bolgarije pa se morata poučevati v bolgarskem jeziku in se mora tema dvema predmetoma določati toliko tedenskih ur kakor na bolgarskih šolah. Izvzeti so samo sinovi Italijanov, ki bivajo na Bolgarskem, kateri si smejo namesto bolgarsčine izbrati tudi kak drug jezik; zemljepis in zgodovina Bolgarije sta sicer tudi zanje obvezna predmeta, vendar se bodo oni učili te predmete v italijanskem jeziku. Katoliški in pravoslavni verouk bo vsaj za bolgarske dijake poverjen bolgarskim profesorjem.

Učne knjige morajo biti odobrene za ustrezajoče šole v Italiji a jih mora poleg tega odobriti tudi bolgarski minister prosvete.

Ravnatelje in profesorje postavlja italijansko poslaništvo, bolgarski prosvetni minister pa mora dati v posameznih primerih svoje privoljenje. Isto velja tudi glede nastavitve bolgarskih profesorjev na teli šolah.

Italijanske šole so proste vseh davkov, zemljišnih, hišnih, prometnih in pod. Enako je uvoz knjig, učil, glasbil in drugih predmetov, ki jih potrebuje šola in ki se ne proizvajajo v Bolgariji, prost carine.

Drugi del dogovora govori o pouku italijansčine na bolgarskih gimnazijah in progimnazijah (te lahko primerjamo z našo nižjo srednjo šolo ali meščansko šolo). Italijansčina bo kakor drugi svetovni jeziki relativno obvezen predmet na omenjenih šolah in bo tudi obvezen predmet pri zrelostnih izpitih. Posebna bolgarsko-italijanska mešana komisija bo skrbela, da ne bo pouk italijansčine zapostavljen za poukom drugih jezikov. Podobne določbe veljajo tudi glede učenja italijansčine na trgovskih akademijah. Dijaki, ki bodo vzeli italijansčino na bolgarskih gimnazijah, bodo imeli enake pravice pri natečajih za italijanske štipendije kakor absolventje italijanskih srednjih šol.

Tretja točka dogovora urejuje pouk bolgarskega jezika na univerzah v Italiji in italijanskega jezika na univerzi v So-

fiji. V tej točki je obveljala vsaj delno recipročnost. V Sofiji se bo dalje na univerzi učila italijanska literatura in bo tam lektorska stolica za italijanski jezik. V Rimu se bode dalje na univerzi učil bolgarski jezik in bolgarska literatura. Predvideno je tudi lektorsko mesto za ta jezik.

Ta točka govori tudi o izmenjavi univerzitetnih profesorjev in o ugodnostih, ki bi jih uživali bolgarski dijaki, ako nameravajo nadaljevati svoje študije na italijanskih visokih šolah, in obratno o ugodnostih za italijanske dijake za morebitni studij na Bolgarskem.

Četrta točka potrjuje obstanek Italijanskega kulturnega zavoda v Bolgariji ki je bil ustanovljen leta 1935. in mu jamči razne moralne in materialne ugodnosti. Italijanska vlada se izjavlja pripravljena dopustiti ustanovitev podobne bolgarske organizacije v Italiji, kadar bi to zahtevala bolgarska vlada.

Pod to točko je tudi govor o medsebojni izmenjavi kulturnih dobrin a) po radiofonskih emisijah, b) po gostovanju gledaliških družb, pevcev in pevskih zborov, c) po izmenjavi filmov, ki bi prikazali bolgarske odnosno italijanske aktualne probleme, d) z izleti in ekskurzijami ter s prirejanjem posebnih tečajev za visokošolce in d) s tesnim sodelovanjem bolgarskega in italijanskega tiska.

Zadnja točka dogovora predvideva ustanovitev posebne mešane komisije, ki naj vse navedene naloge proučuje in pospešuje. V tej komisiji bodo: bolgarski in italijanski zunanji minister načelnika tiska pri zunanjem ministrstvu v obeh državah, dalje bolgarski prosvetni minister in italijanski minister za narodno vzgojo ter oba načelnika za kinematografijo pri teh dveh ministrstvih. Ta komisija se bo sestajala vsaj enkrat na leto, in sicer izmenjaje enkrat v Rimu, drugič v Sofiji. Prav tako bo enkrat predsedoval Italijan, drugič Bolgar.

Toliko v Sofiji kolikor v Rimu pa se ustanovila še krajevna odbora v katerih bodo zastopniki gori navedenih oblasti v dotični državi in zastopnika poslaništva druge države.

NIJEMCI IZ LITVE BIT ČE NASELJENI U POLJSKOJ

Kako berlinski dopisnik »Neue Zürcher Zeitung« javlja prema jednoj vijesti koju donosi litvanska štampa, preseljenje njemačke manjine iz Litve, započeto će u travnju i trajat će dva mjeseca. Najprije bi imali biti preseljeni u Njemačku seljaci zatim stanovnici provincijskih gradova i konačno stanovnici Kowna i Vilne, kojima je njemački materinski jezik. Misli se da će ovi iseljenici biti naseljeni u Poljskoj u području Suwalki. Njemačka manjina u Litvi čijeni se na 31.000 duša. Većinom su to seljaci, koji žive vrlo bijedno.

PRESELITEV NEMCEV Z BALKANA?

Agencija Exchange Telegraph je objavila vest iz Rima, da je nemška vlada odobrila kredit v znesku 100 milijonov mark za priprave za preselitev Nemcev iz balkanskih država. Ko bodo končana zadevna tehnička dela, se bodo pričela pogajanja med nemško vlado in vladami balkanskih država zaradi preselitve Nemcev iz teh država v Nemčijo. Preseljevanje bo izvršeno še letos.

kao predsjednik Matice Hrvatske zapriječilo štampanje njegove knjige »Apeninske zemlje« i da ne shvaća ispravno ciljeve prirodne geografije već ima pred očima samo političke medje.

»To dokazuje«, veli na to Gavazzi doslovce, »vaš zahtjev da u sklopu Apeninskih zemalja opišem i Istru, dakle zemlju koja nije apeninska. Dalje je vaš zahtjev bio, da iz opisa Apeninskih zemalja izbacim Korsiku i Maltu — ma da vi sami priznate oba ta otoka apeninskim zemljama«.

U odgovoru Matice Hrvatske, koji su potpisali njen podpredsjednik Dr. Jurišić i tajnik profesor Jelačić, ističe se da krivnja što ta knjiga nije štampana ne leži na predsjedniku Matice Hrvatske ni na Matičinu odboru. U odgovoru se na to pobijaju točka po točka pojedini prigovori profesora Gavazzia, a glede njegova prigovora u pogledu Istre, iznosi se samo općenito, da je izmedju predsjednika Lukasa i prof. Gavazzia došlo do opreke u gledištima, te da je Gavazzi odbio Lukasov prijedlog da se odboru stručnjaka sa zagrebačkih visokih škola prepusti riješenje oprečnih gledišta.

Profesor Gavazzi je na to replicirao ističući u svom opširnom odgovoru medju ostalim, kako nije napisao zemljopis Italije već opisao Apeninske zemlje, kamo spadaju i Korsika i Malta.

UMRLA JE MARICA BARTOLOVA

Ljubljana, januaria 1940 -- Dne 3. januaria t. l. je nenadoma umrla na svojem stanovanju naša eminentna kulturna delavica Marica Bartol-Nadliškova. Zadnje čase je bolehalo, vendar za niče ni mislil, da je že tako na koncu in njena smrt nas je vse iznenadila.

Pokojnica se je rodila v Trstu dne 10. februaria 1867. in bi torej letos obhajala 73-letnico življenja. Po rodu je bila iz znane narodne Nadliškove rodbine. Učiteljice je dovršila v Gorici in pozneje je službovala kot učiteljica na Proseku in pri Sv. Ivanu pri Trstu. V 90 letih je bila glavna voditeljica narodnega in prosvet-

nega gibanja med slovenskim ženstvom in to posebno v Trstu. Že v rani mladosti je pridno čitala vsu prozo in poezijo ter je pozneje tudi sama začela pridno delovati na kulturnem polju. Postala je novinarka in pisateljica. Najprej je pošiljala svoje prispevke v Ljubljanski Zvon. Toda ni bila samo to. Bila je tudi izvršna organizatorica. S svojim delom je stopala vedno bolj v ospredje in je postala tako glavna buditeljica narodnega prosvetnega življa med slovenskim ženstvom v Trstu. L. 1897. je s skromnimi silami ustvarila prvi slovenski ženski list »Slovenko« in s tem pritegnila k delu za ženske pravice širok krog pobornic.

Bartolova je bila ena izmed najstarejših slovenskih pesnic, ena izmed prvih pobornic za ženske pravice, urednica številnih listov in revij, pisateljica mnogih član-kov in spisov. Napisala je vrsto povesti, pesmi in slik iz tržaškega predmestja ter iz učiteljskega življenja. Svoja dela je objavljala v »Edinosti«, »Slovenskem narod«, »Slovenskem svetu«, »Ženskem svetu«, »Zvončku«, »Slovanu«, »Soči«, »Slovenki«, »Ljubljanskem Zvonu«. — Posebno pa se je zanimala za rusko slovstvo, o katerem je mnogo napisala v omenjenih listih. Poleg tega pa je bila dobro podkovana tudi v francoskem, italijanskem in nemškem slovstvu. V mladosti je zastopala romantično smer, potem pa je se je preusmerila v realizem. Niene znane povesti so: Moja prijateljica, Na obali, Strte peruti, Pod streho, Fata morgana itd. Njeno življenje je bilo polno velikih borb. Veliko je trpela, koje vojna vihra šla preko naše zemlje. L. 1919. je z vso družino preselila v Ljubljano, kjer je ostala do svoje smrti. Vzgojila je tudi svojega sina dr. Vlad. Bartola za kulturnega delavca.

Njen pogreb je bil 5. januaria in je pokazal, koliko je bila pokojnica priljubljena. Na grobu je govorila Minka Govekarjeva, ki je orisala njeno življenje. Naj bi bo lahka ljubljanska zemlja, prizadetim pa naše iskreno sožalje!

KULTURNA KRONIKA

IZLOŽBA ANTUNA MOTIKE

Ante Motika

U Ullrichovom salonu u Illici otvori-
rio je ovih dana svoju kolektivnu iz-
ložbu poznati naš slikar, Istranin Ant-
Motika. Mladi ovaj umjetnik dolazi
pred zagrebačku kulturnu javnost na-
kon stanke od par godina. Vjerujemo
da će i ova njegova izložba kao i svi

njegovi dosadnji nastupi pobuditi veli-
ko zanimanje ne samo zagrebačke jav-
nosti već i umjetničkih krugova uopće,
jer Motika slovi godinama kao veliki i
originalni slikarski talenat.

Na njegovu izložbu kao i na izložbu
drugoga jednoga našega slikara, Josipa
Crnobori, koja je ovih dana zaključena,
osvrnut ćemo se zajednički u idućem
broju, jer oba ova mlada umjetnika
imaju mnogo zajedničkog po tome što
su naši i po tome, što su doista majstori
kista — premda se možda osobno i ne
poznaju. To je ujedno i razlog što naše
obećanje da ćemo o Crnoboriju progov-
oriti već u ovom broju prenosimo na
iduću broj »Istre«, gdje ćemo o njima
pisati zajednički.

POLEMIKA O GAVAZZI-EVOM NEOBJAVLJENOM DJELU »APENINSKE ZEMLJE«

Da li Istra spada u sklop apeninskih zemalja kao Korzika i Malta

Zagrebačke su novine donijele prošlih dana pismo poznatoga geografa, sveuč. prof. Artura Gavazzi upućeno predsjedniku Matice Hrvatske, profesoru Filipu Lukasu. Osvr-
ćemo se na to pismo zbog toga, što se u nje-
mu govori neposredno i o Istri.

Profesor Gavazzi prigovara profesor-
u Lukasu, koji je također geograf, da mu je

VIJESTI IZ DOMOVINE

KUMIČIĆEVA VEČER NA ZAGREBAČKOM RADIU

„SESTRE“

drama Evgenija Kumičića priredjena za radio prigodom proslave devedesetog rođendana pisca.

Članovi Zbora MHKD izveli su 11. o. mj. u 8 sati uveče, na zagrebačkom radiu Kumičićevu dramu »Sestre«, u režiji g. Ante Vranekovića. Prije izvedbe održao je g. Vraneković konferansu o Kumičiću, u kojoj je među ostalim istaknuo i ovo:

»Da je Evgenij Kumičić još na životu, slavio bi danas hrvatski narod devedeseti rođendan tog velikog rodoljuba i književnika. Devedeset godina! Tek devedeset godina! A kako je za mladja pokoljenja daleko doba u kojem je on djelovao, koje je on tako živo prikazao u svojim romanima. Daleko! Brzo živi dvadeseti vijek, a Evgenij Kumičić je na pragu toga vijeka u pravi čas spoznao dah poroka novog ljudskog društva. Zato je i oštro iznosio poroke društva prožet sukobom ljubavi za čovjeka i hrvatstvo. God. 1882 piše u pismu o svojem romanu »Olga i Lina« i ovo: »Pisao sam oštro, bezobzirno, žestoko i iskreno, a nisam išao za finom pikanterijom, već za golom istinom...« Istinom hoće on čovjeku pomoći da spozna sam sebe, da u čovjeku uzbudi pouzdanje u vlastitu snagu, da ga potakne na borbu protiv zla, i time da ga oduševi za ljepotu i dobrotu. »Jer, veli on, i vrag je pametan i uman. Ali umovi ne stvorije naroda, nego veliki sjajni značajevi. Vjerujte, otadžbina ne traži od nas drugo, nego da svaki sačuva neokaljan svoj značaj. Kada stvorimo značajeve, istom tada stvorili smo Hrvate, a s njima i Hrvatsku. Stoga ja uvijek gđim jednu te istu: Sve za obraz a obraz ni za što«.

Eto to su motivi koji su vodili Evgenija Kumičića da napiše »Jelkin Bosiljak« i »Začudjene svatove«, »Olgu i Linu« i »Gospodju Sabinu«, pa »Urotu Zrinsko-Frankopansku« i »Kraljicu Lepu«. Sav svoj veliki literarni rad izvršio je Kumičić uz zamašno političko djelovanje u malom razdoblju od 20 i nekoliko godina. To sve uspio je izvršiti ne samo svojom genijalnošću, već i najuzvišenijom savjesnošću i marljivošću, o čemu i sam piše u pismu prijatelju ovako: »Po osam dana nisam izlazio iz kuće, a radio sam svaki dan po 16 sati. Nakon takova rada, osjećao sam se posve skršen, ali samo tjelesno. Bilo, pa prošlo... Kadšto sam bio tužan; suze su mi navirale kad sam opisivao Nedinu smrt. Pišući zadnji Svačićev razgovor, jecao sam i drhtao... Boli me, što sam se rastao s Nedom, Svačićem i drugima, s kojima sam živio, uživao i trpio toliko vremena. Moja divna Neda!... Plakao sam, kad sam pisao, kako mrtvu ljube i cjeļivaju u onoj crkvi«.

Da! Evgenij Kumičić bio je bogodani

književnik i veliki sin hrvatskoga naroda.

Matica hrv. kazališnih dobrovoljaca nastoji uvijek da glumom manifestira kulturne osobine hrv. naroda, koje je hrvatski narod stvorio kao kolektiv, ili preko svojih genijalnih pojedinaca. A Evgenij Kumičić je jedan od sinova hrv. naroda, koji je snažno manifestirao kulturne osobine seljačkih i građanskih porodica u Istri i njihovu borbu protiv tudje nametnute nazovi-kulture.

Eto, zato M. H. K. D. smatra svojom dužnošću da vam danas živom riječi nastoji dočarati dah te borbe iznesene u njegovoj drami »Sestre« koja je prvi put prikazana 19. travnja 1890. u starom zagrebačkom kazalištu. Tu on jasno crta borbu hrvatskog građanskog moralā sa odvratnim pokvarenjaštvom komzopolitske kulture.«

KONCERT TALIJANSKE PIANISTICE U ZAGREBU

Zagreb. — U Zagrebu je dne 5. o. mj. gostovala u priredbi Zagrebačke filharmonije talijanska pianistica Pina Pitini. Nju je izabralo talijansko ministarstvo prosvjete, da bude prva koja će otvoriti u Zagrebu niz recipročnih koncerata, koji bi se imali održati između Italije i Jugoslavije. Kritičari kažu da je šteta, što općinstvo na koncertu nije bilo brojnije zastupano.

MINISTAR CINCAR-MARKOVIĆ o neutralnosti Jugoslavije i njenim posredničkim nastojanjima.

Beogradska »Politika« donijela je u svom božićnom broju od 6., 7. i 8. o. mj.) izjavu ministra vanjskih poslova Cincar-Markovića, u kojoj je prikazao stanovište Jugoslavije u vezi sa sadašnjim položajem u Evropi. Ministar je među ostalim rekao:

»Današnji ratni sukob zatekao je Jugoslaviju u srednjim odnosima prema susjednim državama. Nemajući nikakvih pretenzija prema inozemstvu i nemajući nikakvih životnih interesa u pitanjima, koja su povodom današnjem teškom sukobu među velikim silama, Jugoslavije ne može imati druge želje nego da oстане neutralna u ovome ratu. Jugoslavija gaji otvorene i lojalne namjere prema svima susjedima i radi sve što ona može u korist međunarodnoga smirenja. U ovom smislu jednim čitavim nizom posredničkih inicijativa naša zemlja razmatra, sugerira i podstiče akcije u cilju popuštanja zategnutih odnosa otklanjajući sve uzroke sukoba među narodima Podunavlja i na Balkanu. Mi ne znamo do kakvih će pozitivnih rezultata dovesti sva ova naša nastojanja u vanjskoj politici, jer to zavisi i od mnogih drugih okolnosti, koje su van domašaja naše akcije. Ali jedno se može sa sigurnošću tvrditi, a to je, da je Jugoslavija odlučno riješena da striktno provodi svoju politiku neutralnosti i da je s ovom politikom suglasan cijeli jugoslavenski narod«.

Napominjemo, da su ovu izjavu donijeli gotovo svi listovi u Jugoslaviji, a da ju je prenijela i vanjska, napose talijanska štampa.

EDVARDU RUSIJANU, PRVEMU SLOVENSKEMU LETALCU BODO V BEOGRADU POSTAVILI SPOMENIK.

Za te božićne praznike je minilo 29 let, odkar se je tragično ponesrećil na beograjskom Kalemegdanu naš rojak Edvard Rusijan, prvi slovenski letalec. Za 30-letnicu njegove tragične smrti pa upamo, da bode v Beogradu že postavili dostojen spomenik pionirju našega letalstva. Na njegov grob so nekateri belgrajski Slovenci pred leti postavili lep hrastov križ in tak je še danes.

Edvard Rusijan, prvi slovenski pilot in izdelovalec letal, je bil iz Gorice. Tu se je izučil za mehanika ter se je silno zanimal za razvoj letalstva in se tudi sam udeleževal na tem področju. Naš list je o njem pred leti že pisal, pa vseeno ne bo odveč, če malo osvežimo spomin na Edvarda Rusijana. Leto 1908. prineslo nekaj zelo pomembnih letalskih uspehov. Francoskim letalcem se je najprej posrečilo preleteti 1 km. toda kmalu so Američani odnesli »rekord« z 230 km. Vse to je navdušilo našega Rusijana, ki je tudi sam hotel poskušati svoje sile v letalstvu. Bil pa je poleg tega še strasten kolesar. V Zagrebu se je seznanil z znanim letalskim pionirjem Mihajlom Merčepom. V tem času je Rusijan že izdelal svoje prvo letalo. Ker pa je bil motor pre slab, sta oba odšla v Pariz, da bi kupila močnejšega. L. 1910. sta oba priredila v Zagrebu lepo uspelo letalsko prireditve, ki imata dala mnogo poguma. Takoj sta nameravala, da bi svoje sposobnosti pokazala tudi v tujini in sta se tako odločila najprej za Beograd, nakar bi šla v zapadne države. Dne 27. dec. 1910. sta si izbrala pod Kalemegdanom lepo ranico za vzletišče. Beograjčani so bili navdušeni z njegovim poletom in ko se je Rusijan z letalom vračal preko Kalemegdana, je veter povzročil tragično nesrečo. Letalo ni moglo zaradi vetra preleteti trdnjave in je treščilo ob zidovje Kalemegdana. Rusijana so mrtvega potegnili izpod razbitin letala. Tako je padel Edvard Rusijan kot pionir našega letalstva pred 29. leti, star komaj 24 let. Beograd mu je napravil veličanstven pogreb. Ob njegovem grobu je držal nagovor največji srbski dramatik pok. Branislav Nušić.

OBNDARITEV NAŠIH ROJAKOV V PREKMURJU

Za božićne praznike so bili obdarovani otroci naših rojakov v Prekmurju. V skrajnem kotu med državno mejo in Muro v treh vaseh Besnici, Pinci in Petesovci živijo naši ljudje in se težko borijo za obstanek. Poleg mnogih skrbi jih v novi domaćini tepejo še druge nezgode. Tudi v našem listu smo že o tem čitali. Silno so jih prizadele poplave, letošnje seve pa je uničila nova nadloga: poljske miši. Zaradi tega so naši ljudje popolnoma obubožani. Lepo je, da so se naša društva pobrigala za te nesrečnike in jim napravila za Božić nekaj veselja. Ženski krožek društva »Jadrani Nanos« iz Maribora je obdaril otroke z najpotrebnejšo obleko, obutvijo, pecivom in sladkarijami. Čeprav je bilo vreme slabo je vendarle prišlo precej odborice ženskega krožka s predsednico Pintarjevo. Razdelitev darov je bila v šoli v Besnici. Dobrotnicam se je najprej zahvalil predsednik krajevnega šolskega odbora, šolski upravitelj nato še predsednik »Soče« iz Dolnje Lendave, ki se je od srca zahvalil za požrtvovalno delo.

V Italiji je bila proizvodnja aluminija v letu 1939. za 25 odstotkov višja od one v letu 1938.

RAZDELITEV SUROVIN ZA MILO

Trst, januarja 1940. Pred kratkim je bila izdana uredba, ki določa razdelitev surovin za izdelovanje mila. Po tej uredbi so surovine razdeljene na posamezne panoge industrije mila na sledeč način: industriji mila za pranje je priznanih 80 odstotkov surovin, tvornicam industrijskega mila je odobreno 15 odstotkov in industriji toaletnega mila 5 odstotkov potrebnih surovin.

Društvene vijesti

GLAVNA SKUPŠTINA DRUŠTVA »ISTRE«

U nedjelju 14. o. mj. održava se u Obrtnom domu, Ilica 49 glavna godišnja skupština Hrvatskog prosvjetnog i potpornoga društva »Istre« u Zagrebu. Skupština počinje u 9 sati prije podne.

IZ KRANJA

Primorsko društvo »Sloga« v Kranju priredi v soboto, dne 13. I. t. l. ob 20.30 na Stari pošti v Kranju družabni večer s plesom na katerega vljudno vabi vse člane, rojake in naklonjeno občinstvo.

Naši pokojnici

† MILAN ŽGOMBIĆ

U Zagrebu je, dne 5. o. mj. pokopan na Mirogoju viši sudski savjetnik Milan Žgombić. Pokojni Milan Žgombić rođen je 1881. u Malinskoj na otoku Krku, gdje je svršio osnovnu školu. Gimnaziju je učio u Gospiću, Senju i Sušaku, a pravo u Beču.

Prvo mu je mjesto službovanja bilo kod suda u Rovinju, gdje je odmah stao na stranu našega naroda, a zatim u Puli, a neko je vrijeme bio i u kotarskom sudu u Poreču. Uvijek i u svakoj prilici zalagao se je za pravo našeg čovjeka, a naš je narod na Poreštini smatrao svojim velikim uspjehom činjenicu, da je konačno došao na sud i jedan hrvatski sudac, koji je s njime govorio samo hrvatski. Do tada se nalime stoljećima na sudu u Poreču govorilo samo talijanski. Narod je Žgombića veoma cijenio i volio. Pokojni Žgombić bio je uvijek dobar Hrvat i uvijek dosljedan svojim idealima.

Narodu u Istri ostat će uvijek u najboljoj uspomeni.

Iza prevrata službovao je po raznim mjestima Hrvatske i Bosne. Posljednje mu je mjesto bilo u Banjaluci, odakle je — kad je obolio — došao u Zagreb, gdje je podlegao bolesti.

Neka mu je laka hrvatska gruda, a porodici naše sauešće!

† ALOJZIJA VATOVEC

Maribor, jan. 1940. — Na praznik Treh kraljev je umrla gospa Alojzija Vatovec u starosti 71 let. Pokojnica, ki je bila po rodu iz Gorice, je bila plemenita in blaga žena, ki je vse svoje sile posvetila svojim otrokom. Sožalje!

† FRANČIŠKA IVANČIĆ

Po dolgem bolehanju je umrla v Ljubljani Frančiška Ivančić, stara 88 let. Sožalje!

PODLISTAK

Moja zadnja „Dobra ruka“

Nikako se ne zmišljan, san bil va koj kuće ni ne, lego znan da san z drugun decun zašal va selo do Brega. Za moju nesreću j' onako z buri počel sneg kunit. Ja sen udril plat i obrnjal se od vetra, da mi sneg v oće ne leti. A bomića veća deca su me pustila i šla su napred za dobru ruku.

Neki j' bil povedel pokojnoj mame, Bog ju nebeski pomiluj, da plaćen va sele, pak me j' brižna prišla iskat. Lepo znan da me j' naručaj nesla doma. Ja san njoj na ramene glavu stisnu, da mi sneg ne leti v oće. Deca su mi se zarad tega rugala

Nejde po lete imeli smo kosci, pokojna mama me j' poslala va butigu k Žefe po sol. To j' bilo za zgoret. Dobro se zmišljan kako su me onako bose nogi pekle kad san šal po kamene oko Kovačevih. Va Zlebe me j' trefil Vice Taščić. On je bil onput najveći i najstareiji od seh, ki su se još va sele va decu brojili, a to zato aš je bil ko da bi malo dezgracijan pa ga j' bilo kod sran poč s frkolasi. Mi manji imeli smo ga šušpeta, zato se j' držal s nami. On ni bil pozablj kad je sneg proletal, a druga deca su ga komać čekala. Zato j' da me prestraši počel kričat: Zvane, sneg će kurit, sneg, pak će ti v oće letet, kod onput kad smo dobru ruku pobirali. Beži, beži brzo doma.

Ja san brižan tekal plaćuć nazad do-

ma. Pokojna mama mi j' neboga komać, dopovedala da po lete ne kuri sneg. Viš — rekla je — da nebo i zemlja gori od toplini a kad si dobru ruku pobiral bila j' zima i bura j' puhala.

Tako se ja zmišljan kad san prvi put pobiral »dobru ruku«, ale se ne zmišljan i nisan zapametil, va ki klas san školu hodil kad san opustil tu užancu. Zato i ne znan, kad san bil prvi put velik...

Nikad pak ne ću pozabit, kad san — ne znan pravo ki dan — lego jedan dan meji Mladen Leton i mej Trimi Kralji, leta 1919. dobl zadnju »dobru ruku«, je-no lepo jabuko od barbi Jakova Istrana.

Ne znan od kada lego od kada ja pametini, pak je to za me odvavek, gonjevali su Istrani tamo z Labinšćini na mulah i na oslićeh sukno valjat, na stupići v Rečinu. Stupići je imel Stipe Županov, ale kako smo ga mi deca zvali, aš je imel jenu nogu fališnu — Stipe Kronpo

Sukno se j' va stupe valjalo, voda j' na njega tekla, a oni dreveni batini su po njim tukli Sukno se j' guli, pak su se od one vuni, ka se j' ogulila, skupili ko da bi jeni bobki, a to su se zvali »gulinik«, Ti »gulinik« j' Stipe pobral pak jih je prodaval. Ženske su od gulinu delale štramaci i kušini.

Istrani j' više bilo ki su s suknon prihajali na stupu v Rečinu.

Mi deca smo njim užali zmerat:

»Istrani nan redu

črnu vunu predu

na preslice motaju

ženske njin se špotaju...«

Ja san najbolje poznal barbu Jakova. On je bil jako dobar. Volel san ga.

Njemu nisan nikad zmeral.

Uževal je gnat po šest mul, a on je za njemi jahal na osliće.

Već puti san mu na Dolnju šternu prnesal kabal i sić, pak je nakalal vodi i napojil blago. Sako leto mi j' volj ča dal za »dobru ruku«.

Barba Jakov je bil obučen kod Frani-na na Našoj Sloge i posenega mu j' bil spodoban. Kad je ovako pod noć prišal k Marčeljan prespal je pul Garičevih. Barba Jure Garičev je noševal onako širok klobučinu i lajbac. On je pak bil spodoban onemu Jurine na Našoj Sloge. Kad su večer na ognjišće sedeli z bukaliti, na koj je pisalo: Zdravo Jure, pill su vino i od seh stvari se pogovarali, čovek bi bil rekao: Ma to su Frantina i Jurina.

Ja san vajk mislel da jih je neki litrat, kad su se pogovarali i litrat dal va Našu Slogu. Ale mislel san: barbe Jakovu j' zabil ime i namesto Jakov, zapisal je Frantina. Legu kako je, da jih svećun išće po svoj Istre, ja mislin da ne bi bil našal dveh spodobnejeh Franine i Jurine, legu su bili barba Jakov Istran i barba Jure Garičev.

Morda san i zato barbu Jakova jače volel i bolje spoznal legu drugih ki su gonili muli, ča j' bil spodoban Franine. Rad san poslušal, kad je užal još va Krstićevo vreme, Zvane Jeličin butiger čitat, onako na glas za si ljudi Našu Slogu, utinut pak kad je čital Fratinu i Jurinu.

Još i onda kad san bil veći uževal san rad poč z barbu Jakovu se do vrh Rečinske rebri. Kad je bil balkanski rat više puti san čital »Novi liste«.

Tako smo se sako malo vijevali, bar-

ba Jakov i ja, se dokle nisan šal ča od domi va službu, potla va pržun, onput semo i tamo. On ni bil va vojske ale su mu na Soče dva sina zginuli.

Leta 1919 nekako drugi ale treti dan za Noven Leton, zagljedal san z Brca pod Andrejevu kuću, na Melišćeh, da gredu muli, a za njemi j' onako pomalo, z glavun obešenun, cuntal, ko da ga ni volja, on, barba Jakov!

Šal san Zad Vrti čekat ga pod Narančeru. Trefili smo se pod Jesiki, na križanje, kade gre put zgoru Garičen i prek Gubečini va Ronjgove Dragi.

I još mi je puno tega govoril stari Barba Jakov. Govoril je, kako da se j' štivo na pamet navadil. Govoril je onako šćeto od srca.

(Svršit će se)

UMRO JE LUCIO D'AMBRA

U Rimu je na zadnjega decembra umro nenadanom smrću član talijanske akademije znanosti Lucio d'Ambra, koji se zapravo zvao Renato Manganello. Bio je poznat pisac, komediograf i novinar, koji se je mnogo bavio talijanskom kinematografijom.

Nama je poznat najviše zbog svog romana »Romanzo d'Abbazia«, u kom je pokušao na svoj način prikazati Istru i Opatiju. Naš književnik Viktor Car Emin kritički se osvrnuo svojedobno i u našem listu na taj njegov roman, koji nije uspio da prikaže ni izdaleka život našeg kraja i našeg čovjeka, jednostavno zato, što je pisan bez poznavanja prilika i ljudi, u hotelskoj sobi.